

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

Stigblom, Erica
Tel: 010-698 16 71
Erica.stigblom
@naturvardsverket.se

BESLUT
2023-07-31

Ärendenummer
NV-05453-23

Swedavia AB
Stockholm Arlanda Flygplats
190 45 Stockholm

Beslut om skydds jakt efter havsörn i Stockholms län

Beslut

Naturvårdsverket beslutar med stöd av 23 a och 23 b §§ jaktförordning (1987:905) att ge Swedavia AB tillstånd att bedriva skydds jakt efter en (1) havsörn (*Haliaeetus albicilla*).

Skydds jakt med stöd av detta beslut får endast ske då det absolut behövs av flygsäkerhetsskäl.

Naturvårdsverket beslutar med stöd av 24 d § jaktförordningen att skydds jakten får bedrivas med hjälp av motordrivna fortskaffningsmedel.

Naturvårdsverket förordnar med stöd av 59 § jaktförordningen att beslutet ska gälla utan hinder av att det överklagas.

Villkor för skydds jaktens genomförande

Jakttid

Skydds jakten får ske från och med den 1 augusti 2023 till och med den 31 januari 2024.

Jaktområde

Skydds jakten får endast bedrivas inom det område som avgränsas på kartan i bilaga 2 till detta beslut.

Vilka får genomföra skydds jakten

Swedavia AB utser jaktledare. Den som ska genomföra skydds jakten ska ha skriftligt uppdrag från Swedavia AB avseende skydds jakten.

Jaktledaren ansvarar för att:

- Polismyndigheten hålls underrättad om den skydds jakt som bedrivs med stöd av detta beslut.
- samtliga jakttagare känner till beslutet och dess villkor i sin helhet. Jakt på havsörn kan bara anses ske med stöd av detta beslut om den bedrivs i enlighet med villkoren.

- informera om att detta beslut alltid ska medföras vid nyttjande av tillståndet.

Jaktmetoder och tillåtna jaktmedel

I Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt (NFS 2023:8) anges vilka vapen och ammunition som får användas vid jakt efter havsörn.

För att skyddsjakten ska kunna bedrivas på ett ändamålsenligt sätt beslutar Naturvårdsverket att skyddsjakten får bedrivas med hjälp av motordrivna fortskaffningsmedel.

Jakten ska bedrivas med största möjliga hänsyn till såväl annat vilt som människor.

Anmälan om fällt vilt

Jaktledaren ska så snart som möjligt från och med att en havsörn fällts meddela detta till Länsstyrelsen via beredskapstelefon 010-223 15 37 samt till Naturvårdsverket (registrator@naturvardsverket.se, märk mailet med detta besluts diarienummer).

Hantering av fällt vilt

Fälld havsörn tas om hand av Länsstyrelsen och skickas till Statens veterinärmedicinska anstalt.

Om jakträttshavaren önskar kan denne ansöka om återtag av delar av djuret. För att detta ska vara möjligt bör detta meddelas Länsstyrelsens personal när fälld havsörn tas om hand.

Aterrapportering

Efter avslutad skyddsjakt, oavsett utfall, ska Swedavia AB skicka in en skriftlig rapport om utgången av skyddsjakten, hur jakten har bedrivits samt övriga erfarenheter. Rapporten, märkt med detta besluts diarienummer, skickas till registrator@naturvardsverket.se. Redogörelsen ska ha inkommit senast två veckor efter att djuret fällts, alternativt om inget djur fällts senast två veckor efter jakttidens utgång.

Bakgrund

Ansökan om skyddsjakt

Swedavia AB (sökanden) har den 29 juni 2023 ansökt om att få bedriva skyddsjakt på en (1) havsörn under tiden från och med den 1 augusti 2023 till och med den 30 december 2024. Skyddsjakten önskas genomföras endast inom flygplatsområdet och skäl till ansökan anges vara av hänsyn till flygsäkerhet.

I ansökan och i senare komplettering anges bl.a. följande. Stockholm Arlanda Flygplats har under sensommaren 2022 haft två stycken allvarligare "birdstrikes" på flygplatsen i samband med start samt landning. Utgången av dessa var materiella skador men då havsörnarna är stora i både omfång samt vikt hade utgången kunnat bli allvarligare.

Skyddsjakt på rovfåglar är något sökanden endast vill tillgripa i yttersta nödfall, efter att lämpliga skyddsåtgärder genomförts och det inte finns någon ytterligare åtgärd att tillgripa för att förhindra allvarlig flygolycka. Det primära målet är

alltid är att göra flygplatsen så oattraktiv som möjligt för fågel samt vilt. Sökanden arbetar aktivt med att eliminera mat, vatten, skydd samt bo- och häckningsplatser. Vidare vidtas alltid skrämsel som första åtgärd. Sökanden vet dock, via tidigare inventering av fågelexperter, att Stockholm Arlanda Flygplats ligger i ett område där stora mängder fåglar rör sig. Det i sin tur gör att sökanden ibland är tvungen att avliva då andra metoder är vidtagna. Med anledning av detta har sökanden sedan tidigare tillstånd utfärdat av Länsstyrelsen i Stockholms län avseende skydds jakt efter annat vilt än björn, varg, järv, lo och örn (dnr 218-72021-2021).

Havsörnarna har setts vid skadeområdet 4–5 gånger under 2022 och 0 gånger under 2023. Förhoppningen är att inga fler havsörnar söker sig till flygplatsen men för flygsäkerhetens skull och för att ej vara reaktiva så lämnas en ansökan om skydds jakt in.

Yttrande från Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsstyrelsen tillstyrker att beslut om skydds jakt efter havsörn inom Arlanda flygplatsområde beviljas med hänsyn till flygsäkerheten.

Länsstyrelsen har i yttrandet bland annat anfört följande. Enligt ansökan har inga observationer av havsörn gjorts inom flygplatsens område under 2023. I Artportalen finns ett antal fynd av havsörn i anslutning till aktuellt område under de senaste tre månaderna.

Swedavia AB har gjort bedömningen att det finns en risk för framtida incidenter. Länsstyrelsen ser ingen anledning att göra en annan bedömning. Det finns dokumenterade observationer av havsörn i närområdet och på flygplatsen sker ett stort antal starter och landningar varje dag, drygt 230 000 årligen. En kollision riskerar att, med hänsyn till havsörnars storlek och vikt, leda till omfattande materiella skador och fara för människoliv.

Länsstyrelsen har beviljat Swedavia AB tillstånd (dnr 218-72021-2021) att fram till 31 december 2024 bedriva skydds jakt inom området med hänsyn till flygsäkerheten. Tillstånd avser samtliga viltarter utom björn, varg, järv, lodjur och örn.

Länsstyrelsen har i samband med tidigare prövning av skydds jaktansökan från flygplatsen gjort platsbesök och då noterat att Swedavia AB har ett gediget säkerhetsarbete och goda rutiner för förebyggande åtgärder. Länsstyrelsen har därför då bedömt att, vid de tillfällen skydds jakt kommer i fråga, sökanden vidtagit andra lämpliga lösningar som kan anses tillräckliga. Länsstyrelsen finner inga skäl att göra en annan bedömning nu.

Länsstyrelsen kan inte heller se några andra åtgärder som kan anses rimliga eller praktiskt genomförbara för att hindra fortsatta incidenter. Flygplatsen har bland annat stängsel som begränsar däggdjurs möjlighet att ta sig in på området. Man arbetar aktivt med att eliminera sådant som kan locka fåglar, exempelvis mat, vatten och skydd, men det går inte att hindra dem att flyga in över området.

Länsstyrelsen tillstyrker att Swedavia AB:s ansökan om skydds jakt efter havsörn inom Arlanda flygplatsområde beviljas. Länsstyrelsen motiverar sitt ställningstagande med följande:

- Incidenter har enligt ansökan skett tidigare och det kan anses sannolikt att det sker igen med hänsyn till det stora antal flygplan som trafikerar flygplatsen och att det finns havsörn i området. En kollision riskerar att,

med beaktande av en havsörns storlek och vikt, leda till omfattande materiella skador och fara för människoliv.

- Skydds jakt av hänsyn till flygsäkerheten får beviljas enligt jaktförordningen. Skydds jakt får, enligt samma förordning, dock endast beviljas om det inte finns någon annan lämplig lösning samt att skydds jakten inte försvårar artens gynnsamma bevarandestatus inom dess naturliga utbredningsområde.

Länsstyrelsen bedömer att tillräckliga andra lämpliga lösningar i första hand redan används.

Skäl för beslut

Aktuella bestämmelser m.m.

Av 9 b § jaktförordningen (1987:905) framgår att i de beslut som fattas med stöd av 23 a och 23 b §§ samma förordning ska det anges

1. vilka arter som berörs och antalet djur som får fällas,
2. vilka medel och metoder som får användas,
3. vilken tid och vilket område som avses,
4. de villkor som i övrigt behövs för att så långt som möjligt undvika skador eller olägenheter av betydelse för den berörda artens bestånd, och
5. den kontroll som kommer att ske.

Av 23 a och 23 b §§ jaktförordningen framgår att beslut om skydds jakt efter havsörn kan fattas av Naturvårdsverket. Skydds jakt får enligt bestämmelserna meddelas bl.a. av hänsyn till flygsäkerheten, om det inte finns någon annan lämplig lösning, och om det inte försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

De svenska bestämmelserna ska tolkas mot bakgrund av motsvarande bestämmelser i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet). Medlemsstaterna får, om det inte finns någon annan lämplig lösning, medge undantag från förbudet mot att avsiktligt döda fåglar med anledning av bland annat hänsyn till flygsäkerhet. Det framgår av artikel 9 i fågeldirektivet.

Naturvårdsverket kan med stöd av 24 d § jaktförordningen tillåta jakt från motordrivna forskaffningsmedel vilket annars är förbjudet enligt 31 § jaktlagen (1987:259).

Av 59 § jaktförordningen framgår att Naturvårdsverket får förordna att beslut ska gälla utan hinder av att det har överklagats.

Naturvårdsverkets bedömning

För att skydds jakt på havsörn ska kunna beviljas krävs att förutsättningarna i 23 a § jaktförordningen är uppfyllda. Om det inte finns någon annan lämplig lösning, och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, får skydds jakt enligt bestämmelserna meddelas bland annat av hänsyn till flygsäkerheten.

Annan lämplig lösning och hänsyn till flygsäkerhet

I skydds jaktansökan till detta ärende och i senare kompletteringar anges att det primära målet alltid är att göra flygplatsen så oattraktiv som möjligt för fågel samt vilt och att det är något sökanden arbetar aktivt med. Exempel på skyddsåtgärder som vidtas är att eliminera mat, vatten och skydd, säkra att gräset är klippt på ett sådant sätt att fåglar inte attraheras att uppehålla sig där (varken för högt eller för lågt gräs), undanröja annan typ av växtlighet och dylikt på flygplatsen som kan tänkas attrahera fåglar, placering av linor över dammar för att göra det oattraktivt för fåglar att landa/uppehålla sig där, inte lämna sopor framme samt sätta ut fällor för möss/smågnagare. Vidare vidtas alltid skrämrelse som första åtgärd. Sökande anger att det framför allt är knallskott som används som skrämrelsekott med både kort och lång räckvidd. Även megafon som kan sända ut olika ljud, så kallade ”distress calls”, används för att skrämja fåglar.

Prismor eller andra liknande förebyggande/skrämrelseåtgärder (bländning eller ljusstrålar t.ex. laser) bedöms enligt uppgift från sökanden inte vara lämpliga åtgärder på flygplatsen ur flygsäkerhetssynpunkt då mycket trafik förekommer från flera olika håll och piloterna riskerar att bli bländande.

I Länsstyrelsen yttrande framgår att Länsstyrelsen har beviljat sökanden tillstånd att bedriva skydds jakt inom området med hänsyn till flygsäkerheten (dnr 218-72021-2021). I yttrandet framgår även att Länsstyrelsen gjort platsbesök på flygplatsen och då noterat att sökanden har ett gediget säkerhetsarbete och goda rutiner för förebyggande åtgärder. Vidare har Länsstyrelsen bedömt att sökanden, vid de tillfällen skydds jakt kommer i fråga, vidtagit andra lämpliga lösningar som kan anses tillräckliga. Länsstyrelsen kan inte heller se några andra åtgärder som kan anses rimliga eller praktiskt genomförbara för att hindra fortsatta incidenter.

Mot bakgrund av ovanstående gör Naturvårdsverket bedömningen att det vidtagits tillräckliga skadeförebyggande åtgärder som är rimliga med hänsyn till flygsäkerheten. Naturvårdsverket bedömer därmed att det saknas annan lämplig lösning än skydds jakt i det aktuella fallet.

Gynnsam bevarandestatus hos havsörn

Havsörnen är fredad enligt 3 § jaktlagen (1987:259) och har varit helt fredad i Sverige sedan 1924. Fredningen omfattar även artens ägg och bon.

Från att tidigare varit klassad som akut hotad och senare sårbar enligt Sveriges nationella rödlistning har en positiv beståndsutveckling av havsörnen lett till att den idag i stället klassificeras som nära hotad. Populationen är ökande och antalet reproduktiva individer skattas till 1800 (1600–2000).¹

Naturvårdsverket har i tidigare åtgärdsprogram för havsörn satt upp ett bestånd på omkring 1000 par i landet som mål. Cirka 1000 par och ett antal icke häckande aduler skulle innebära att gränsvärdet för kategorin livskraftig skulle uppfyllas för Sverige avseende 2000 köns mogna individer (se Naturvårdsverkets Åtgärdsprogram för havsörn 2009–2013 s. 34).

Naturvårdsverket bedömer att ett uttag om en (1) havsörn inte försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus för arten.

¹ <https://artfakta.se/artinformation/taxa/haliaeetus-albicilla-100067/detaljer>

Sammanfattning av bedömningen

Skyddsjaktsansökan grundar i att två allvarigare kollisioner mellan havsörn och flygplan har skett under hösten 2022 och havsörnar har setts vid skadeområdet 4–5 gånger samma år. Inga havsörnar har noterats under 2023. Det bedöms inte finnas någon säker kännedom om vilka faktorer som gör att havsörnar vistats inom området, men mot bakgrund av att havsörnarna inte varit återkommande till platsen sedan incidenterna 2022 eller bedöms uppehålla sig regelbundet på flygplatsområdet tycks det inte finnas något specifikt som attraherar fåglarna till området och det skulle därför kunna röra sig om ovanliga händelser. Förhoppningen är att inga fler havsörnar söker sig till flygplatsen. Detta utesluter dock inte risk för framtida incidenter. En kollision med en havsörn skulle kunna få allvarliga konsekvenser och innebära fara för människoliv. Mot bakgrund av detta samt den sammantagna bedömningen att alla kriterier som behöver vara uppfyllda för att bevilja skyddsjakt har uppfyllts i detta fall, finner Naturvårdsverket det av flygsäkerhetsskäl motiverat att medge tillstånd till skyddsjakt. Naturvårdsverket bifaller därmed ansökan. Aktuellt jaktområde bedöms som rimligt då det är avgränsat till flygplatsområdet. Naturvårdsverket har däremot gjort bedömningen att bevilja en kortare skyddsjaksperiod än vad som angavs i skyddsjaktsansökan. Detta med motiveringen att havsörnarna enligt ansökan setts på flygplatsen under hösten 2022 vilket också var tidpunkten då incidenterna skedde, men inga havsörnar har enligt uppgift noterats på flygplatsen under 2023. Naturvårdsverket har därför beviljat skyddsjakt fram till 31 januari 2024. Om problemet bedöms kvarstå har sökanden möjlighet att komma in med en ny ansökan som Naturvårdsverket då tar ställning till.

Verkställighetsförordnande

Mot bakgrund av de intressen som motiverar skyddsjakten (fara för liv och hälsa) och då det föreligger risk för allvarlig skada, bör beslutet kunna genomföras skyndsamt. Det är nödvändigt för att förhindra risk för skador som annars kan uppstå. Naturvårdsverket bedömer därför att det finns skäl att med stöd av 59 § jaktförordningen föreskriva att detta beslut ska gälla även om det överklagas.

Övriga upplysningar

Naturvårdsverket erinrar om den obligatoriska viltvårdsavgiften och att skottlossningstillstånd behövs inom detaljplanelagt område.

Naturvårdsverket erinrar om Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt (NFS 2023:8) som börjar gälla från och med 1 augusti 2023.

Aktuell skyddsjakt kan utöver detta beslut kräva andra tillstånd, lov eller liknande från t.ex. kommunen, markägare eller annan sakägare.

Naturvårdsverket erinrar om att undantag från förbudet att vid jakt använda belysning utöver vad som är tillåtet enligt 14 § jaktförordningen inte är meddelat i detta beslut.

Beslut i detta ärende har fattats av tillförordnad generaldirektör Håkan Svaleryd efter föredragning av tillförordnad avdelningschef Maria Tiricke.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit enhetschef Mona HansErs, vilthandläggare Erica Stigblom samt miljöjurist Emelie Jonsson.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter

För Naturvårdsverket

Håkan Svaleryd

Maria Tiricke

Upplysning om hur man överklagar, se bilaga 1.

Kopia till:
Länsstyrelsen i Stockholms län
Polismyndigheten Region Stockholm
Naturhistoriska Riksmuseet
Statens veterinärmedicinska anstalt
Viltskadecenter
Jordbruksverket

Bilaga 1

Var ska beslutet överklagas?

Naturvårdsverkets beslut kan överklagas hos Förvaltningsrätten i Stockholm.

Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Naturvårdsverket.

Adressen framgår av beslutet. Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Naturvårdsverket överklagandet och handlingarna till förvaltningsrätten.

När ska beslutet senast överklagas?

Överklagandet ska ha kommit in till Naturvårdsverket **inom tre veckor** från den dag Ni fick del av beslutet.

Vad ska överklagandet innehålla?

Överklagandet ska vara skriftligt.

I skrivelsen ska Ni ange:

Ert namn, adress, personnummer/organisationsnummer och telefonnummer, vilket beslut som Ni överklagar till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendenummer,

hur Ni anser att Naturvårdsverkets beslut ska ändras och varför det ska ändras samt

om det finns motparter i ärendet bör Ni ange deras namn, adress och telefonnummer.

Bilaga 2**Karta över jaktområde**